

Hørings svar

14. marts 2022

Til
Udlændinge- og Integrationsministeriet
Sendt til pr. mail til uim@uim, bje@uim.dk og jeda@uim.dk
J.nr. 2022-3807

14-03-2022

Røde Kors' høringssvar til lov om midlertidig opholdstilladelse til personer, der er fordrevet fra Ukraine.

Røde Kors takker for muligheden for at afgive høringssvar til forslag til særlov for fordrevne fra Ukraine.

Det er glædeligt at mærke den meget store opbakning i den danske befolkning til at hjælpe de fordrevne fra Ukraine. Siden den eskalerende humanitære katastrofe i landet har Røde Kors modtaget rigtig mange henvendelser fra frivillige, der ønsker at bidrage til modtagelse af de flygtninge, der kommer til Danmark. Vi er klar til hurtigt at opskalere og tilpasse Venner Viser Vej programmet som vi har etableret i samarbejde med DRC Dansk Flygtningehjælp.

På vores asylcentre har medarbejderne den seneste 1,5 uge taget imod flere end 1000 fordrevne fra Ukraine, og vi har taget nye adresser i brug til indkvartering, og også på dette område er Røde Kors klar til hurtigt at udvide aktiviteterne i takt med indrejsen.

Til den foreslåede særlov har vi følgende overordnede bemærkninger:

- Røde Kors finder det positivt, at der så hurtigt har kunnet skabes en god ramme for at yde beskyttelse til fordrevne fra Ukraine og deres familier
- Henset til, at der er tale om en helt uventet og uforudsigelig situation, skal Røde Kors opfordre til, at bestemmelserne om den omfattede personkreds formuleres, så der skønmæssigt kan ydes beskyttelse til særligt sårbare
- Der er med forslaget lagt op til, at Danmark i vidt omfang følger EU's direktiv om midlertidig beskyttelse, og Røde Kors bifalder, at der på den måde lægges op til en fælles europæisk løsning

- Det er positivt, at de der får opholdstilladelse efter særloven bliver omfattet af integrationsloven. Det bliver en meget stor opgave for kommunerne, men der er stor velvilje blandt danskerne og civilsamfundet er klar til at hjælpe.
- Røde Kors finder det dog helt forkert, at lovforslaget lægger op til at anvende 2 mia. af udviklingsbistanden til at finansiere modtagelsen af fordrevne fra Ukraine

Derudover har vi følgende specifikke bemærkninger til lovforslaget:

Personkredsen

Det fremgår af lovforslaget, at personkredsen for særlovens beskyttelse er ukrainske statsborgere og personer med flygtningestatus i Ukraine og medfølgende kernefamilie og andre familiemedlemmer forsørget i samme husstand. Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at det forudsættes, at andre tredjelandsstatsborgere bosiddende i Ukraine ikke omfattes af lovforslaget, da de i modsætning til flygtninge må antages at kunne tage ophold i deres hjemland. Efter Røde Kors' opfattelse, er det på nuværende tidspunkt alt for usikkert at sige noget om, og der er stor risiko for, at disse personer på samme måde som ukrainere og personer med flygtningestatus kan være kommet i en uforudsigeligt kritisk situation efter russiske væbnede styrkers tilstedeværelse i Ukraine. Røde Kors opfordrer derfor til, at der i den foreslåede § 1 tilføjes en mulighed for at inkludere andre personer med beskyttelsesbehov efter en individuel vurdering i særlige tilfælde.

I forhold til muligheden for, at familiemedlemmer efterfølgende kan få opholdstilladelse, er det Røde Kors' umiddelbare vurdering, at personkredsen omfattet af den foreslåede §2 giver gode muligheder for, at adskilte familie relationer kan genoptage deres fælles liv i Danmark.

Det er positivt, at omfattede familiemedlemmer gives fleksible muligheder for at indgive ansøgning, idet det foreslås, at de både kan ansøge i Danmark og fra udlandet ved danske repræsentationer og at der vil blive etableret adgang til at indgive ansøgning om opholdstilladelse til Udlændingestyrelsen elektronisk.

Opholdstilladelsens varighed

Overordnet set finder Røde Kors at det er hensigtsmæssigt, at de danske myndigheder lægger sig op ad EU direktivet om midlertidig beskyttelse, uanset at Danmark ikke er omfattet. Det vil blive nødvendigt, når der for eksempel skal drøftes mulige kriterier for tilbagevenden eller andre fælles tiltag.

Opholdstilladelseerne der gives efter loven vil vare i to år, men med mulighed for yderligere et års forlængelse, hvis udlændinge- og integrationsministeren benytter den foreslåede mulighed for at forlænge indtil den 17. marts 2025. Røde Kors skal hertil bemærke, at situationen i Ukraine er ulig noget vi har set i nyere tid, og det derfor er umuligt på nuværende tidspunkt at forudse, hvor længe de fordrevne vil have brug for beskyttelse. Det er Røde Kors' erfaring, at det er belastende for flygtninge at leve i usikkerhed om fremtiden, og at det betyder forringede muligheder for vellykket integration. Vi opfordrer derfor til, at der tilføjes mulighed for, at udlændinge- og integrationsministeren kan forlænge muligheden opholdstilladelse ud over de 3 år, og at hvis det bliver nødvendigt på grund af forholdene i Ukraine at gøre det, at det bliver i form af en permanent opholdstilladelse.

I forhold til bortfald, er det positivt, at der er taget højde for, at ukrainske statsborgere der har opholdstilladelse efter den foreslåede lov kan rejse til Ukraine uden at deres opholdstilladelse bortfalder, når de rejser med et anerkendelsesværdigt formål. Det samme bør gælde 3.landsborgere med flygtningestatus i Ukraine, da de kan have samme anerkendelsesværdige behov for at besøge landet.

Vilkår under indkvartering i asylsystemet

Det er glædeligt, at rigtig mange kommuner har meldt sig klar til at tage imod fordrevne, men for de, der ønsker at søge asyl med det samme, opstår der den meget u hensigtsmæssige situation, at de med deres asylansøgning samtidig forpligter sig til at lade sig indkvartere på et asylcenter, indtil deres opholdstilladelse i medfør af særloven er på plads, hvis de har brug for at være under Udlændingestyrelsens forsørgelse.

Det fremgår af lovforslaget, at de personer der er indkvarteret på asylcenter under sagsbehandling af deres ansøgning om opholdstilladelse efter særloven vil været berettigede til ydelser svarende til udlændingelovens bestemmelser om ydelser til ansøgere om asyl i fase 2, og at de efter 3 måneder endvidere vil være berettigede til at optjene tillægsydelser.

Røde Kors finder det positivt, at der på denne måde er mulighed for indkvartering og forsørgelse til de, der har behov for det. I tillæg til disse muligheder, foreslår Røde Kors, at muligheden for privat indkvartering forbedres. Der er brug for så mange pladser som muligt i indkvarteringssystemet til de, der ikke har andre muligheder for indkvartering, og det vil være til glæde for ansøgerne at kunne blive privat indkvarteret.

Som det er nu, skal en asylansøger have været asylansøger i 6 måneder før der kan søges om privat indkvartering, hvor forsørgelsesydelse fra Udlændingestyrelsen følger med. I vores modtagecenter Sandholm har vi allerede i løbet af de seneste to uger oplevet flere fordrevne fra Ukraine, der er kommet med ønsket om at søge asyl, men som ikke har ønsket at flytte væk fra en tryk privat indkvartering hos familie eller venner. Efter vores opfattelse, er kravet i bestemmelsen i udlændingelovens § 42 k og l, om at det er en betingelse for at lade sig indkvartere privat, at man har været asylansøger i seks måneder helt utidssvarende og unødvendigt uflexibel, og vi foreslår, at det krav fjernes fra bestemmelsen.

Af det foreslåede fremgår det, at udlændingelovens regler om forsørgelse og adgang til sundhedsbehandling vil være gældende 'med de fornødne tilpasninger'. Det er Røde Kors' erfaring, at adgang til en aktiv og meningsfuld hverdag betyder meget for asylcenterbeboeres mentale helbred og forberedelse til integration, men vi har forståelse for, at der i en uventet situation som den nuværende kan være behov for midlertidigt at tilpasse tilbuddene i forhold til den forventede korte opholdstid på centrene og i forhold til, hvad der er praktisk muligt at etablere.

Skulle det ske, at det bliver nødvendigt at give færre undervisning- og aktiveringstilbud til de voksne på centrene i en periode, kan de mange frivillige på centrene bidrage med yderligere aktiviteter og oplevelser.

I forhold til børnene, opfordrer Røde Kors til, at undervisningstilbud til børn i den undervisningspligtige alder prioriteres højt. Vi har gode erfaringer med at etablere undervisning på egne skoler og i samarbejde med lokale folkeskoler, og uanset at det kan være for kortere perioder inden overgang til kommunal integration, er skolegang og

undervisning med til at give børnene en oplevelse af struktur i hverdagen og et vigtigt møde med det danske sprog og den danske undervisningsform.

Ud over de allerede nævnte bemærkninger ønsker Røde Kors også at gøre opmærksom på vigtige forhold vedrørende sundhedsbehandling til de fordrevne:

Sundhedsbehandling

Det er en fast del af modtagelsen i asylsystemet, at alle nyankomne tilbydes medicinsk screening, hvor asylansøgerne har mulighed for at blive undersøgt og fortælle om deres sygdomshistorik, igangværende behandling og eventuelle behov for medicin eller andre behandlingsbehov. For børn er psykologisk screening en del af den procedure, og den viden Røde Kors' psykologer får derfra er værdifuld i forhold til at iværksætte støtte eller behandling til de børn, der har traumer eller andre psykiske udfordringer.

Røde Kors gør opmærksom på, at der i den nuværende situation er behov for at sikre, at den viden om fysisk og psykisk helbred, der normalt kommer frem i forbindelse med disse procedurer, også kommer frem for dem, der flytter direkte til et kommunalt opholdssted eller til familiemedlemmer, og derfor skal der etableres tilbud om det. Der er også risiko for, at nogle vil flytte så hurtigt fra asylcentre til kommunal integration, at den medicinske modtagelse ikke kan nås, og for dem skal det sikres, at de får tilbuddet efter udflytningen. På samme måde oplever vi i asylsystemet, at nyankomne kan have behov for akut krisehjælp, og det skal afklares, hvordan tilbud om det organiseres til de fordrevne fra Ukraine.

Endelig er det vigtigt at være opmærksom på, at 34,5% af befolkningen i Ukraine ifølge WHO er vaccineret mod COVID-19, hvilket er lavt sammenlignet med danske forhold. Derudover er der i Ukraine en høj forekomst af behandlingsresistente tuberkulosestammer og høj forekomst af HIV- og hepatitis B og C smitte. Det er derfor vigtigt at screening for tuberkulose gennemføres, og Røde Kors' virksomhedsansvarlige læge anbefaler også screening for HIV og hepatitis.

Behov for særlig rådgivning

Med den særlige, midlertidige opholdstilladelse, muligheden for at søge asyl og udsigten til meget hurtigt at kunne flytte ud til integration i en kommune vil alle have stort behov for information og rådgivning. Da der er tale om komplekse regler, anbefaler Røde Kors, at der etableres et udvidet tilbud om rådgivning på individuel basis, herunder særligt rådgivning om alle særlovens elementer og rådgivning om, hvornår det kan være det rigtige tidspunkt at søge asyl, hvordan det foregår, hvis man søger asyl og opholdstilladelse efter særloven samtidig, og om mulighederne for familiesammenføring. Det er vigtigt, at information og rådgivning tilrettelægges, så de der er indrejst direkte kommunale tilbud eller familie og venner også nås.

Integrationsloven

Røde Kors er meget positiv overfor, at personer som får opholdstilladelse efter lovforslaget, bliver omfattet af integrationsloven og hurtigt kommer ud at bo i kommunerne og får adgang til integrationsindsatsen, som blandt andet indebærer danskuddannelse, beskæftigelsesrettede aktiviteter mv.

Visitering til landets kommuner

Røde Kors anerkender, at det er en stor opgave kommunerne står overfor i forhold til at skulle finde passende bolig til mange nyankomne samtidig, og at der derfor kan være brug for at fordele de nyankomne på tværs af landets kommuner. I den sammenhæng er det

også positivt, at der i visiteringen lægges vægt på de pågældende ansøgers eventuelle reelle jobtilbud og andre personlige forhold, såsom familiemæssig tilknytning til personer, der allerede bor i Danmark. Sidstnævnte forhold gælder i særdeleshed også uledsagede mindreårige, hvor hensynet til barnets tarv, herunder tilknytning til familiemedlemmer og nære pårørende, bør være tungtvejende i visiteringen. Derudover er det Røde Kors' erfaring og klare anbefaling, at uledsagede mindreårige i videst muligt omfang bør visiteres til et begrænset antal kommuner. Dette giver mulighed for en mere specialiseret indsats, hvor et antal kommuner opbygger fagprofessionel ekspertise og erfaring med målgruppen og sikrer relevante foranstaltninger og tilbud, der modsvarer målgruppens behov. Ovenstående hensyn er væsentlige, da det vil styrke de nyankomnes muligheder for tidligt at blive en aktiv del af det danske samfund.

Midlertidigt indkvartering

I bemærkningerne til lovforslaget lægges der op til, at personer, der meddeles opholdstilladelse efter loven, skal overgå til kommunerne allerede efter fire dage. Det er som nævnt positivt, at de fordrevne fra Ukraine hurtigt kommer ud i kommunerne, men med så kort en tidsfrist kan det blive en udfordring at finde en passende bolig.

Røde Kors anerkender, at der med mange nyankomne vil blive brug for midlertidige indkvarteringsmuligheder i kommunerne, men opfordrer til, at disse indkvarteringer kun finder sted i ekstraordinære situationer, og at der i videst muligt omfang arbejdes henimod passende permanente boliger. Fra vores arbejde ved vi, hvor stor betydning boligsituationen har for perspektiver og energien til at kunne påbegynde reel integration. Det er derfor af stor betydning, at der i vurderingen af egnede boliger tages højde for særligt sårbare grupper. I den sammenhæng er det væsentligt, at ibrugtagning af idrætshaller, kaserner, hospitaler og lignende kun sker i meget begrænset omfang, og at dispensation til støjbelastede boliger følges af en forpligtelse til at gøre den midlertidige boligplacering så kort som mulig.

Suspension af kommunens forpligtelser

Røde kors anerkender den store modtagelses- og integrationsopgave, som landets kommuner står overfor og har derfor forståelse for, at der i lovforslaget indarbejdes en mulighed for at suspendere flere af kommunernes integrationstilbud, så som helbredsmæssig vurdering, beskæftigelsesrettede indsats og tilbud om danskuddannelse og pligt til at udnytte sine arbejdsmuligheder i tre måneder + løbende måned. Med suspensionsmuligheden giver man ikke kun landets kommuner en chance for bedre at sikre en ordentlig og værdig modtagelse af fordrevne fra Ukraine, man giver samtidig også de nyankomne - hvor af vi ved mange vil være enlige mødre, mulighed for at få en rolig start på institutionsliv og skolegang med støtte fra forældre i opstartsperioden.

Nu hvor suspensionsmulighederne er til stede, anbefaler Røde Kors, at der i kommunerne rettes en særlig opmærksomhed på muligheden for at tilbyde en helbredsmæssig vurdering til nyankomne borgere jf. integrationslovens kapitel 3a.

Fordrevne fra Ukraine vil med ophold efter særloven fra dag 1. have adgang til det danske sundhedsvæsen, men vi ved også at ikke alle med PTSD/psykiske traumer vil være opsøgende i forhold til professionel hjælp. Det stiller store krav til den enkelte sagsbehandler at kunne identificere symptomer på PTSD/psykiske traumer, da der ikke længere er obligatorisk helbredsmæssig vurdering. Samtidig vil mange af de nyankomne komme direkte ud i kommunerne uden en helbredsmæssig screening fra asylsystemet, jævnfør bemærkningerne om sundhedsbehandling ovenfor. Denne helbredsscreening kan indeholde afgørende og vigtig information for kommunerne i forhold til, hvilke indsatser

man kan og skal igangsætte og om skal tilbyde en helbredsmæssig vurdering med det samme.

Endvidere er Røde Kors bekymret for, at der kan være betydelig uens praksis i kommunerne. Det er derfor fortsat Røde Kors' anbefaling, at der hurtigst muligt udvikles en vejledning med konkrete vurderingskriterier til de kommunale sagsbehandlere.

Suspension af beskæftigelsesrettede indsats og dansk uddannelse

Røde Kors har stor forståelse for kommunernes behov for at have arbejdsro til håndteringen af den umiddelbare modtagelse af de fordrevne fra Ukraine. Landets kommuner bør dog samtidig med suspensionsmulighederne bibeholde en fleksibilitet og opmærksomhed på de nyankomne, som kan have et ønske om hurtigt at komme i gang med en beskæftigelsesrettede indsats eller Dansk Uddannelse for hurtigere og bedre at kunne begå sig i det danske samfund.

Adgang til uddannelser

Røde Kors finder det positivt, at personer som meddeles opholdstilladelse efter lovforslag, får mulighed for at tage en integrationsgrunduddannelse (IGU), da vi ved, at det kan styrke beskæftigelsesmulighederne. Det er også positivt, at målgruppen i lovforslaget bliver omfattet af statstilskuddet til erhvervsuddannelser, så de får samme adgang som udlændinge der har opholdstilladelse efter §7, stk. 1-3, §8, stk. 1 eller 2, og §9c, stk. 3, nr.1 eller 2.

Arbejdsmarkedstilknyningsordning

Røde Kors finder det positivt, at de der meddeles opholdstilladelse efter lovforslaget, er omfattet af arbejdsmarkedstilknyningsordningen (§ 9a, stk. 2, pkt.12). Med et opholdsgrundlag der som udgangspunkt er sat til to år med mulighed for forlængelse, kan det dog blive en udfordring at benytte sig af ordningen, da den kræver et fast ansættelsesforhold på en varighed af mindst to år.

Hjemrejsестøtte

Røde kors hæfter sig ved, at personer, der er omfattet af lovforslaget, omfattes af hjemrejselovens §1 og derved også forpligtelsen til at udrejse, hvis den pågældendes opholdstilladelse udløber, inddrages, bortfalder eller på anden vis ophører. Røde Kors bemærker dog, at fordrevne fra Ukraine i lovforslaget fratages muligheden for at modtage hjemrejsестøtte efter hjemrejselovens kapitel 6.

Røde Kors anbefaler, at udlændinge som har opnået opholdstilladelse efter særloven også omfattes af repatrieringsloven og sidestilles med andre flygtningegrupper i Danmark, og derved får mulighed for at modtage økonomisk støtte til at vende tilbage til hjemlandet den dag det bliver muligt.

Finansiering af særloven og tiltag herunder

Røde Kors finder det helt forkert, at lovforslaget lægger op til at anvende 2 mia. af udviklingsbistanden til at finansiere modtagelsen af fordrevne fra Ukraine. Det skal være Danmark og ikke verdens fattigste, som finansierer modtagelsen i Danmark.

Anbefaling om erfaringsopsamling

Røde Kors ser positivt på, at de fordrevne fra Ukraine kommer hurtigt ud i kommunerne og bliver en aktiv del af det danske samfund. Generelt giver det os anledning til at opfordre til, at erfaringerne fra den nuværende situation opsamles og bruges til løbende overvejelser af, om der er elementer i Danmarks modtagelse af alle flygtninge, der er uhensigtsmæssige

for flygtningenes muligheder for at bidrage til samfundet med de ressourcer de kommer med. Vi bidrager gerne til en konstruktiv dialog om det.

Venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ad L', written in a cursive style.

Anders Ladekarl
Generalsekretær